

ЮЛІОШ СЛОВАЦКІ

БАТЬКО ЗАЧУМЛЕНИХ

ПОЕМА

ПЕРЕКЛАД

СИДІР ТВЕРДОХЛІБ.

НАКЛАДОМ М. КІЧУРИ

КИЇВ 1910.

ЮЛЮШ СЛОВАЦКІ

БАТЬКО ЗАЧУМЛЕНИХ

ПОЕМА

ПЕРЕКЛАВ

СИДІР ТВЕРДОХЛІБ.

INSTYTUT
BADAŃ LITERACKICH PAN
BIBLIOTEKA
00 330 Warszawa, ul. Nowy Świat 72
Tel. 20-60-00

НАКЛАДОМ М. КІЧУРИ

КИЇВ 1910

БАТІНЬО ЗДІВАНІСНІХ

ПЕРЕДРУК ЦЬОГО ПЕРЕКЛАДУ БЕЗ ПОРОЗУМІННЯ З ПЕРЕКЛАДЧИКОМ
ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ.

13.929

ДРУК. АКЦ. О-ВА «ПЕТРА БАРСЬКОГО» У КИЇВІ.

Для пояснення слідуєчої поеми треба мені доконче сказати кілька слів про квартану на пустині між Єгиптом і Палестиною, близько містечка Ель-Аріш. Химеря се вигадка Могамеда Алі, що поміж двома своїми державами назначив думкою границю на блуднім піску і під карою меча присилував вільних бедуїнів розбивати в сім місці шатра і жити кільканадцять днів під наглядом сторожі й лікаря, а инакше з Єгипта до Сирії дістатися не можуть. Подорожуючи на верблюді муєів я піддатися тій самій долі. По вісьмох днях дороги, прибів я з Каїро на сумну піскову долину, щоб на дві дванадцять на ній оселитись. Зразу не міг я збагнути, як занесене блудним піском, пуста місце без ніякої оселі, могло підлягати людському праву; та меч Баші мов би висів в голубім небі, над головами моїх проводарів Арабів, бо прибівши на долину квартані, веліли вои зараг вклякнути верблюдам, а на їх чорних лицах слідне було глибоке підданне вільних людей праву страшного чоловіка. Прибів лікар з містечка Ель-Аріш; було се перше містечко, яке я з далека побачив від хвилі виїзду з Каїро, а лікар — першим чоловіком, якого довелось мені стрінати. Пан Steble, так звався сей лікар, італійський виходець, одружений з панною Malagamba, голосною красунею Сходу, про котру Лямартен розказує з таким одушевленням, старався відразу зробити мое житте-бутте під голим небом як найвигіднішим; видав зі складу кілька шатер для вашої подорожної громадкі, а як дізнався я пізніше, ручки його дружини грязли в білій і срібній муці, щоб мені не збувало на європейськім хлібі. Я, розтаборившись, став звикати до сумного краєвиду кругом себе. Трохи далі річка, висохла мало не до дна, перерізувала піскову долину і бігла в море, за нею сіра смуга пальмових лісів; від півночі сине море Середземне гуляло на прибережних пісках і голосним та сумовитим гамором хвиль наповнювало тихе повітре над пустинею; а над морем, на пірамідальній могилі піску блищала білою банею мала гробниця Шеха, страшна, бо там в її льохах хоронено зачумлених; архітектура і жовтава білість надавали їй вигляд кістяка. З інших боків піскові береговини, на них шатра, а в шатрах сторожа квартані в квітчастій східній одежі; по середині долини наче пісковий стіг, з якого муєзин голосно гукав у-ранці,

в-вечері і в-ночі про велич Бога. Всі ті картини найде читач відбиті в друге в слідуючій повісті; і покажуться йому у більш відповіднім освітленю, бо побачить їх крізь людські сльози. Що до мене, — став я звикати до мого шатра і сподобав собі в тиші піскового степу і в шумі моря, до котрого берегів дозволено мені ходити в товаристві одного зі сторожів квантани. На свят-вечір (1836 р.), коли думки мої полетіли з тої спокійної пустині аж у далеку мою вітчизну, до тих минулих днів, які бувало проводив я в родиннім крузі; страшна буря, перевівана вихром з Червоного моря на Середземне, грянула в ночі й унала дощем громів на мое віддалене від людей шатро. В сумне й задумане про рідний край серце почав поволи входити жах... Вихром і дощами січенья намет колихався надо мною, а червоний від громів видавався мені огненним сторожем-херувимом над безсонним ложем мандрівця... Вихор згасив мені світло, а вохкий гніт не хотів запалитися в-друге. Зайві тут всякі описи, бо біблійною велечю назначена була ся буря в пустині — Ангеллі гадав, що прийшов уже вихор, який змете його з землі й понесе в тиху країну — та минула безсонна ніч грози, а коли над ранок вийшов я з шатра, залізні хмари вкривали небо і дрібний дощик сумом навівав повітре. Але не тут був кінець жаху; крик Арабів словістив мене про нову небезпеку: ся річка, де вчора слезила ледви ниточка води по піску, зібрала нічною зливою і срібними плавцями бігла розлитися по долині, де стояли наші намети; ледви кілька хвиль часу липалося нам на ратуюнок, ми забрали з помічю Арабів наші намети на найближший пісковий горб, а по нас прийшла вода в сю мить наповнити сі круги, що остались в долині, як сліди наших зірваних домівок. Перемерзлий і понурый глядів я з гори на побіду сеї бідної річки, а дивлячись так, дізнавав я дивного вражіння. Без даху над головою, без огню, без поживи, дізнавши на суші майже морської пригоди, не міг я пуститися до близького містечка, де були люде, кі просити, щоби прийняли мене під який дах і посадили при гостиннім огнищі. Могли-ж насіти ще страшніші бурі, могло в кінці прийти море й затопити беріг, на котрім стояв я; а все те треба було перенести своїми силами, спастися або згинути на очах людей, що мене й моїх річей торкнутися не могли й не сміли. В кінці прояснилося небо, а я, досвідом привчений, розбив шатро вже не у долині, але на найвищій горі; і насіли погідні, тихі, спокійні дні на пустині. Мій драгоман Солиман, славний тим і чванливий, що був колись проводдем Champollion'ові, Rossellini'ому, Fresnel'ові і багато иншим, розказував мені про своїх давніх панів всякі подробиці з їх подорожий, і з мене певно збирав деякі дрібні замітки, якими бавитиме пізніших мандрівців. А в вечері, сівши на землі при вході у намет, гарний сеї Арабія з довгою бородою, осяєний вливаю-

чимся проміж полотна місячним промінням, співав мені строфи з арабських поем, а їх сумна й незрозуміла мелодія вколисувала мене до сну. Тоді може вкривав мене ангел снів плащем лицаря Солими й назначував на груди червоним хрестом, а сього Араба перемінював в кобзаря-співця тужливих дум рідної країни... Та досить уже про сей таємничий сон мого життя, про той золотий степ і про той намет, де бувала і спокійні хвилини, де в просонню очі мої крізь відхилені полотна стрічали звездню Оріона, таку похожу на зоряну арфу, завішену Богом над бідним шатром Поляка-бурлаки. Досить про сей тихий тиждень мого життя — минув. — Мої верблюди знов вклякли переді мною й піднялись з задуманим мандрівцем, витягаючи довгі, на вулків похожі шиї в сторону Христової гробниці; а коли був я вже на годину дороги до сходу, обернувся на сідлі, щоби ще раз поглянути на мій зелений намет; я побачив його на горбі і здавалося мені, що сам він вийшов на високе місце мене попросити; а чи се люде, складаючи річи, чи сам намет не чуючи вже в собі жителя: вирвав з піску кілька колів і повівав крилом за мною, показуючи мені своє лоно пусте і чорне.

Відвернувся я від сеї річи, що мала серце по мені роздирте. А незабаром почали показуватися на піску білі лелі, вістунки близької, більш плодивої країни: і подумав я, що, на ті самі квіти звернувши очі, казав Христос до учеників своїх, щоб не журилися завтрішнім днем і усею суетою сего міра, а гляділи на лелі, що Бог їх з'одягає.

Отсе опис квартани, яку перебув я на пустині; багато гіршу висидів той старець, що оповідає свої вещаєтя в слідуючій поемі. Історія його печалі не с уся видумана; розказував її мені лікар Steble, якому-б я тут подякував так за неї, як за хліб і вічливість до мене, коли-б знав, що тих кілька слів подяки найде його в пустині. Та чим для нього спомни в незрозумілій мові, і виказаний голосом, що медви так розкочуеться, як перетні на воді, коли кинено в неї камінь.

Ю. С.

БАТЬКО ЗАЧУМЛЕНИХ.

ПОЕМА.

Тричі вже злотий місяць відминився,
 Як на піску сім я розтаборився.
 Жінка плакала маленьку дитину,
 Крім неї мав я синів трьох, три доні:
 Всю, похоронену нині, родину
 Привів з собою. Девять дромадерів
 Кожної днини, було, по витоні
 Скубе бадиле надморських аерів.
 В вечері всі тут лягали віночком,
 Тут, де огню вже давно не видати.
 Доні по воду ішли зі збаночком,
 Сини збирались огонь розкладати,
 Жінка, з дитятком при грудях, варила.
 Усе те нині там — де та могила
 Усмішку сонцю в обрій відсилає,
 Під храмом Шеха усе спочиває.
 А я самотний піду — нещаслив я!
 Три рази сорок віків тут прожив я.
 З часу, як в шатра ввійшов полотняні
 Ангел погібелі в сій квартані.

О! не збагнути печалі нікому,
 Яка міститься в душі моїй нині!
 В Ліван вертаю, — при вході до дому,
 Що скажу дикій в подвірю цатрині,
 Коли спитає: А де твої діти? —
 В моім городі доньок моїх квіти
 Спитають: Старче! де доні-засулі?
 Кожна блакитна в Лівані хмаринка
 Питатиметься, де доні, де жінка,
 Про діточень всі, на віки поснулі,
 Питатиметься — ой щож їй сказати?
 Відгуки стануть мене всі питати
 І всі сусіди, чи дужий вертаю —
 Щож їм сказати?! — Не знаю — не знаю...

Прибув. Шатро я розбив на пустині.
 Тихо верблюди мої розіклались;
 Дитя, мов ангел малий на картині,
 Зерно кидало пташкам, що грались,
 Майже з долоні клювали дитині —
 Бачиш ту річку малу у долині?
 Звідтам вертала найменша дівчина,
 З дзбанком над скраню, струнка як тростина.
 Прийшла до ватри¹⁾ й водою з потопа
 З усміхом бризнула легко на брата —
 Найстаршій — граню заблиснув з під ока,
 Встає, хватив збанок в дрежачі долоні;
 І каже: в Бога буде тобі плата!
 Як пес жажду, бо огонь маю в лоні.
 Відтак, надивши води зі збаняти,
 Тут повалився, мов ведер підтятий.
 Я біг — даремні з'усилля з ратунком. —
 Сестри схилились над ним з поцілунком;
 З навісним криком: кому яке діло?!
 Хватив я й кинув гробарникам тіло,
 Щоб його взяли на жезлі жезли
 І до гробниці прогажених звезли.
 Від тої ночі, від першої смуги,
 Мав я тут днів нових сорок відбути.

Ще тої-ж ночі Гафне і Аміна
 Разом на ложу край себе сконали.
 Дивясь! — так тихо обидві вмирали!
 Що хоть по смерті найстаршого сина
 Вже не заплющив я до сну повіки,
 Та я не чув, як заснули на віки.
 І навіть рідна мати не вгадала,
 А добре знаю, що в сю ніч не спала.
 Ранком велів я дві любі дівчині,
 Вбиті чумою, як сталь одна сині,
 Виволікти із намету скорботно;
 І покинули нас! — безповоротно!..
 Та, як дорослим дівчатам ялося,
 Землю батькам замело — їх волося.

¹⁾ огнище.

Бачиш те сонце в небі лауровім?
 Все тут ісходить за лісом пальмовим,
 Все там заходить за тою горою;
 Все синє небо несплямлене млою:
 Мені здавалось, не знаю для чого,
 Тоді, що сонця нежа золотого;
 Не сонцем було те сонце з учора,
 Мені ввижалось те сонце, як змора.
 А небо — небо, що бачило згубу
 Рідні моєї, тих трое дівтори,
 Сповилось в мраку імлисту і грубу,
 В пурпурі сонця і в земні опари
 Так, що не знав я, чи злинуть в притвори
 Мольби до Бога, що скрився за хмари.
 І так днів десять минало роками.
 Решта дітей моїх була між нами.
 На серці злекшало любій дружині
 І навіть моїй найменшій дитині
 Цвітом життя не хотіло завянуть. —
 Розпука в серці й мені стала тануть;
 Бо я не вірив, щоб взявши три квіти,
 Хтів Бог забрати усі мої діти.

Отож була то некельна година,
 Коли на личку найменшого сина
 Смерть я добачив! — Його так беріг я! —
 Цяточку першу обличія блідого
 Хто доглядів би? — отець, — спостеріг я.
 Той сина подібним скидався на тамтого;
 Ставав як труп мій, дитя перворідне —
 То червоніє, то міниться, блідне.
 Дивлюсь! — На личку цяток тих без тьми—
 Як стій закличав я: Смерть межі нами!
 І прокаженого взявши на груди,
 Його я виніс на степ, між верблюди,
 Смерти його там на догриз віддати,
 Щоби на те лиш не гляділа — мати.

При сконі сина, в останніх хвилинах,
 З верблюдами був я — всі на колінах.
 Ламав я руки під бремень незримим,
 Щоб не вмєр! кликав — щоб був не родився! —

А по-над пальми, з лицем невмолимим,
 Як син конав мій, місяць підводився,
 Дивлячись: — з пам'яті того не стерти!
 Як міг він бути той сам при тій смерті?
 Як син мій згянув на батьківськїм лоні,
 Хотів я тіло спалити по скові:
 Та тільки вогник став бігти по шаті,
 Вирвав я тіло і кинув — ті круки,
 Два гробарі його взяли на руки...
 Там йому краце при сестрах і браті.
 Від того скону, від тої знов смуті,
 Мав я тут днів нових сорок відбути.

Під кругом сонця, залитим кервою,
 І під наметом, прожертам чуюю,
 Жили ми, д' собі не кажучи й слова,
 І смерть вдавали пред смертю самою,
 Вірючи, що обманутись готова,
 Що вал зарази впаде з перебою. —
 Вернувся! — Ангел вернувся убивця!
 Але я був вже, як студена криця;
 Найшла заціплім мене ся навала
 Тай зі словами: Най все бере Алла!
 Мав я на третього сина терпіння
 Без сліз повіки і серце з каміння.
 Печаль була вже, мов хліб той насущий.
 Конав на очах мені син середущий;
 Найменше любий з цілої родини,
 Вижав для себе лиш дві-три сльозини.
 Нагородив йому Бог за те двічі:
 Тихо та мирно замкнув йому вічі...
 Без мук ніяких, зовсім без терпіння
 Вмер, свостонів, і став, як з каміння.
 В счорнілім ваді було стільки грози,
 Мов йому зайві були наші сльози,
 Мов би хотів тільки лице своє врити
 В серця холодні, очі поразити
 Видом, що кличе ще довго по втраті
 Батькові й матері: Будьте прокляті! —

Сконав. Гадав я тоді — о! розпучо! —
 Коли по інших Бог витягне руку.

Коли пришло ще посланця погуби:
 Візьме дружину, — дитя моє любе, —
 І сам піду я вкінці перед Бога.
 Доя! — Про доню не смів я гадати!
 Про неї серця не їла тривога.
 Роскішна була у мене! цвіт м'яти!
 Втішна, як брала — під жар мої скрани
 Вхолоджувати в лелійві долоні,
 Коли зробивши сніжні повкоткані,
 Довкола кедру снувалась бжолою,
 Усе трудяща в безлюднім вигоні.
 Глянь! і той пояс, блискучий дугою,
 Ткала що-вечір, то сонішним ранком —
 І так злотистим волоссем-серпанком
 Зір прислоняла, що зрів я на неї
 Мов би на рожі крізь сонце і сльози.
 То було сонце хатини моєї!
 Вона, мов ангел-хранитель в день грози
 І немовлятко в колисці горнула
 І бігла, де лиш риданне зачула;
 І всі удари в батьків — орюмала,
 Всі сльози наші — на коси узяла.
 Десять днів-ночий пройшло так помалу,
 Що смерть могла вже до зізд відлетіти.
 Вже других десять у вічність запало —
 І всім нам стала надія зоріти..
 Втихло по дітях велике риданне,
 Тридцять ми налічили світання.
 Вкінці я памяти збувся в знесилю
 І в ніч поклавшись заснув я на хвилю.
 У сні, словиті в імлістій заслоні,
 В наметі вдрів я усонші дві доні.
 Прийшли, за руки узялися обі
 І привітавши мене миром в гробі,
 Пішли, очима сумними світючі
 Вітати дітя, в наметі дрімучі.
 Йшли тихо, звільна, схилялися низко
 В мамине ложе, в дитячу колиску;
 Потім, на мою найменшу дівчину
 Обі долоню поставили синю!
 І серед крику на вмерлих і клятви
 Буджусь і вличу: Гатфе! моя Гатфе!

Прийшла, як пташка, тихо по коверці
 І обіймила мене раменами;
 І я побачив, що Гатфе між вами,
 Чуючи серце, як б'ється на серці.
 Та грім вже завтра прийшов загреміти —
 Доня!!! — Навіщо даремне жаліти?
 І сю дитину чума мені взяла!
 Мені і ся на руках умирала!
 Тяплю одну найстрашнішу хвилину —
 Як болі муку завдали завзяту,
 Залобеділа: ратуї мене, тату!
 Усточка мала, як рожа, червоні,
 Що роздвітає у сонішну дівну.
 І так умерла, що смерть тої доні
 Пошматувала ще серце роздерте —
 А гарна стала, мов ангел, — по смерті!
 Знов надо мною прийшла небораком
 Сторожа плакати, відняти в мене тіло.
 І неоглядні закинули гаком —
 Гак пав на грудь їй тверду, круглу, білу...
 І тут — бодай-же, як я, не померли! —
 Тут на очах моїх Гатфе роздерли. —
 Сам Бог їм сього во вік не забуде!
 Заніс я, й Гатфи нема — і не буде!..

Мати на грудях долоні зложила
 І непорушно три дні так сиділа
 В кутку намету, пожовкла, мов глина.
 Змарніла й зблідла маленька дитина,
 Бо в грудях маминих корму не стало;
 Що дня в колысці так ревне ридало.
 Пустиня — дітей ти не маєш в могилі!
 Золотом сяє тобі у сій хвилі?
 Може здається весела і ясна?
 Для мене пеклом пустеля нещасна!
 Отсидж роздоллем повз піскові купи
 Тягнуно сині дітей моїх трупи.
 А там на згірю, де море гуляє,
 Шумить для тебе — мені завиває;
 А коли беріг без гніву полоче,
 Для мене плаче — тобі лиш журкоче.
 Коли смеркала вечірня година,

Що днини чув я пісні мюзива:
 Тронутий наче моєю судьбою,
 Став він молитись сумною мольбою.
 Кликав зі свого піскового стога
 Батькові мертвих — про величність Бога.
 О! коль-же славен во вишніх ти, Алло!
 Свят землетрясєм, що гори зрівнало,
 Шумом пожежи, що в прах обертає
 Гіроди, мором, що діти вбиває
 І не лишає невісті отроків.
 О! Акбар Аллах! Бог велий пророків!

Все, що лиш мало подобу людини,
 Минало жінку й мене з тої днини.
 Шатра́ полотна — їх донечки прями —
 Вже на росі почорніли, повали,
 Вітер подер їх — скидались напняті
 На порохнаві трумни, шів-розтяти.
 Чума пятно се на них положила —
 І горобців сих велика та сила,
 Що все зліталась на сонця світанню,
 Аби поживу дістати тут ранню,
 Відколи мерти стали в мене діти,
 По жир не хтіли під намет летіти.
 Чи полотно їх лякало подерте
 Мого намету? чи вид мій зболілий?
 Веселі зграї туди не летіли —
 Взірши те, став я сумний аж до смерти.

В п'ять двів по Гатфе — о! Боже! — на горе
 З вечера стало пінитися море
 І сонце світло сховало понуре,
 А хмари вкрили небесні лазури.
 Ніч, — не забуду я сього до скону, —
 Громами ясність кидала червону.
 Нині ще чую і бачу в уяві,
 Як дощ шатерце січе і полоче,
 Як воно стогне і глухо скрипоче,
 Як коляхась ціле у темряві
 І червоніє пурпурою грему,
 Мов гріб горючий десь в неклі самому.
 Мені здавалось за грохотом тучі,

Що за наметом почув я стогнучі
 Всі мої діти так жалібно, глухо.
 І напружав я зір, серце і ухо,
 Роздумуючи у сі страшні хвили,
 Як моїм дітям в сю ніч у могилі?

Нараз... Чому се та смерть так зрадливо
 Ввійшла мов злодій, в намет, під вітрила?
 Громож по громі як буря греміла,
 Дитя в колисці зридало жахливо —
 Мусів вражати той плач, як тревога —
 Бо в мить — і мати — і я — скільки мога
 Кинулись скоро, де бідне лежало —
 А хоч дитятко тихенько стогнало:
 Той стон вістун то вже був для нас смерти!
 Жалісний був він, такий був роздертий,
 Такий розумний, такий вже проклятий,
 Що бідна мати й я, острахом знятий,
 Бігли ми громож немовби діткнені,
 Вже без надії! без тям! шалені!

Ми прочували не даром жалобу!
 Як всі умерло з чуми, — на дні гробу
 Тепер з рідною лежить безталанне
 То найлюбіше моє!.. і останнє!!!
 Чума узяла його з тої хати
 І вже не верне! не буде зростати!
 Його мій дім не побачить ніколи! —
 І вже не верне до мене! — о доле!!!

Друга ніч була ясна зіроньками.
 З матірю був я в шатрі — перед нами
 На лаві наша померша, єдина,
 Страшна нерухомістю смерти дитина.
 Я, дивлючись на те мертве дитятко,
 Одно бажання скував, одну гадку:
 Як би хоч так нам остала дитина —
 Спала-б зі серця жалю половина.
 Сього — уже гробарі не зарили,
 Тай не носив я до Шеха могили,
 Де довелося усіх поховати:
 Але його занесла — сама мати.

З жінкою в двох у шатрі ми остали. —
 Замість злучити нас — трудно збагнути! —
 Біль, — як удари лоно поорали,
 В серця всотав нам їдкої струти.
 Тепер ціліть їх хіба воля Бога.
 То вже не сум, а ненависть ворожа
 Станула чорна, велика між нами.
 І ми самотні з своїми думками
 Жили, до себе не кажучи й слова —
 Бо і яка-ж то була-б ся розмова
 В пустім наметі між мною й жиною,
 Поміж батьками, що втратили діти?..
 Сонце сходило у спеку кривою
 Тай потопало там, де нині світе,
 Таке криваве, як луно пожару. —
 День в день так було насеред пустару.
 Не ворухнувся намет серед тиші.
 В місячнім сивій шурхотіли миші,
 А більш' ні стону в наметі, ні згуку.
 І так днів сорок, прожили ми муку.
 Прибув нарешті лікар кварантанни,
 Глянув у наше лице окаянне
 І я побачив, як він дивувався;
 Я, сивий голуб, до низу подався,
 З безсну й скорботи дружина єдина
 Була як бурштин, як жовтая глина;
 На скраниях сиве волосся, як завій,
 Вид у румянець сповився іржавий,
 В очах горіли такі блискавиці,
 Як в тих, що вийдуть на сонце з темниці.
 Лікар нам вдарив в сугави і груди,
 Де пошесть струпи заогнює перші —
 Я був здоровий. — Чи ввірите, люде?
 Я цілував усі діти померші
 Й вийшов здоровий й хто зна', коли агину!
 Жінка прощала дітей половину —
 Вдарившись в груди схитнулась, збіліла,
 Видала зі стоном — на смерть занімала.
 А я — взяв трупа невісти на руки,
 Заніс у намет і кинувши тіло
 Упав при ньому, аж серце зомліло...
 І знов очунав — на сорок днів муки...

Вже перед смертю призналася мати,
 Що з гробу свого дитятка-сирітки
 Що-небудь хтіла на спомин узяти
 І забажала могильної квітки
 Або волосся у яених обручках;
 Глинь! образок той, що мало у ручках,
 І те волосся, святе мені нині,
 В могилці звяте з головки дитині —
 Бо бідна мати найшла стільки сили,
 В ніч відкопати дитину з могили,
 Усі сказати важкі йому жалі,
 Уст поцілунком примкнути коралі
 І знов зложити в нутро домовини —
 Отсі гостинці зі Шехи країни,
 Той поцілунок одея на прощання
 Матір і жінку вбив смутного раня.
 Шехові ще раз привіс я у жертву
 Матір померших, жену мою мертву.
 І знов вернувся я до тієї нори,
 Сховатись в тіні, як чорні потвори.
 Ні сонця очі на небесній дали,
 Ні мене люде в степу не видали.
 Був я, неваче старці здитинілі —
 В пам'яті бачив, немов в божевіллі,
 Лишень ті сині і скривлені лица,
 Що мені взяла чума-моровиця.
 І в темну нічку і в сояшву днину
 Тут приходили до мене в гостину;
 Здумаві вів я тоді розговори,
 Якими мовив гурток мій із вори;
 І часто чую дивною судьбою:
 Знайомий голос гуторить зі мною.
 З дум одержимих мене лиш будили
 В ночі гієни, що жалісно вили
 Там над трумнами... і слухав я з жахом
 Плачів гієни над труциним шляхом.
 Я став як вуж, що у студінь застине.
 Минали тижні, за джинами днини
 Одноманітні, без снів і терпіння...
 Твердий, студений я був, як з каміння.
 І раз — о! Божа то ласка й опіка!
 Дивлюсь, хтось тихо заглянув, як злуда —

Ах! — не було се лице чоловіка,
 Голова була старого верблюда.
 Глянув — так жалко, такими очами,
 Що я заплакав рясними сльозами.
 Так пережив я печальні всі доби;
 За хвилю кину те місце жалобя.
 Гірка то воля і хвиля відлету!
 Я до темряви привик вже намету;
 З чуттем печалі і смутку і грози
 Рватиму чорні стовпи й поворози,
 Які... (о! Боже! зглянься надо мною!..)
 Тут затикав я з дітьми і жоною.
 О, поможи їх хоч ти мені рвати
 А полотняні стіни тої хати
 Може ще більше розкажуть печалі,
 Може розкажуть всі муки, всі жалі...
 Свідками-ж були тих мук — стільки рази!
 Глянь, доторанися! не бійся прокази,
 Не бійся смерті, що ляточку сину...
 Ти-ж не мій прецінь, ти не син мій, сину.
 Та ні — втікай! полотно се подерте,
 Намет сей мусить чужих лиш лякати.
 Смерть від прокази? лють сліпа в тій смерті!
 Зразу не станеш рідні пізнавати,
 Огонь по тому палить ціле тіло...
 Мені так вісім конало, синіло!
 І двялячись так на кожну дитину,
 Девятьдесяту счислив я тут днину.
 Нині — верблюдів девять подорожніх,
 Глянь, вісім в'юків нестимо порожніх,
 І не остало нічого — крім Бога;
 І там мій цвинтарь, — а туди дорога.

Е

23.929

„В СЪВІЧАДІ ПЛЕСА“

ПОЕЗІЇ

Сидора Твердохліба

Брош. прим. — 1 кор. (40 коп.), в оправі 1 кор. 60 сот. (60 коп.)
в книгарні ім. Шевченка, Львів, Ринок, 10.

ЦІНА 20 КОП.